

www.uoc.edu/idp

RESSENYA

Sociedad Red. Estado, Economía y Sociedad en la era de la Información

*Sociedad Red. Estado, Economía y Sociedad
en la era de la Información*
 Marian Ortiz del Amo, Yanina Welp (2013)
 Editorial UOC
 ISBN 978-84-9029-957-9

Yanina Welp

Directora Regional per a Amèrica Llatina al Centre for Research on Direct Democracy (C2D), Zentrum für Demokratie Aarau (ZDA) - Universitat de Zuric

Marian Ortiz del Amo

Cap d'aplicacions i solucions de negoci en l'empresa multinacional Giesecke & Devrient

Data de presentació: maig de 2013

Data d'acceptació: juny de 2013

Data de publicació: juny de 2013

Resum

En el llibre *Sociedad Red. Estado, Economía y Sociedad en la era de la Información* explorem algunes de les transformacions més rellevants que s'han produït en el pas de la societat industrial (caracteritzada per l'organització jeràrquica, el mode de producció fordista i estructures de participació dominades per partits polítics i sindicats, entre altres) a la societat de la informació o societat xarxa (caracteritzada per l'organització en xarxes, modes de producció flexibles, dinàmiques de participació més directes i l'enorme difusió de les tecnologies de la informació i la comunicació, TIC).

Paraules clau

societat xarxa, estat, economia, societat

Tema:

societat xarxa

Sociedad Red. Estado, Economía y Sociedad en la era de la Información

Abstract

The book Sociedad red. Estado, economía y sociedad en la era de la información explores some of the most important transformations that have been produced by the passing from the industrial society (characterized by hierarchical organization, Ford-style production models and participation structures dominated by political parties and unions, among others) to the information or network society (characterized by networked organization, flexible production models, more direct participation dynamics and the massive spread of information and communication technologies, ICTs).

Keywords

network society, state, economy, society

Subject

network society

Els orígens del canvi de paradigma es remunten a diferents processos que van confluïr en la dècada dels setanta. En particular, esmentem les crisis del petroli (1973-1974 i 1979), que van conduir a la reestructuració del sistema productiu; els avenços de la ciència i la tecnologia que van posar a la disposició dels agents econòmics una sèrie d'eines per a superar la crisi, i la globalització del capital, la producció i el comerç. Els objectius centrals de la reforma de les institucions i la gestió empresarial van ser: 1) mantenir els beneficis, 2) augmentar la productivitat del treball i la rendibilitat del capital i 3) globalitzar la producció i els mercats aprofitant les oportunitats de condicions més avantatjoses en diferents parts del món. Com assenyala el sociòleg Manuel Castells, el suport estatal per a l'augment de la productivitat i la competitivitat de les economies nacionals es va aconseguir sovint en detriment de la protecció social i l'interès públic.

En l'actualitat, més d'un 30% de la població mundial és usuària d'internet, o sigui, més de 2.200 milions de persones, encara que distribuïdes molt desigualment ja que, per exemple, gairebé el 80% dels habitants de l'Amèrica del Nord en són usuaris, davant del 13% dels africans.¹ La fractura digital és la bretxa que separa els individus que tenen accés a les noves tecnologies dels que no en tenen. Aquesta distància es pot mesurar en la relació entre països, entre els ciutadans o les regions d'un mateix estat, entre sectors del planeta, etc. Les visions més optimistes plantegen que les TIC representen el progrés absolut i el remei per a resoldre qualsevol crisi social o econòmica (ciberoptimistes o tecnòfils); els pessimistes conclouen que les noves tecnologies no tenen prou poder transformador (ciberpessimistes o tecnòfobs) i que produeixen més traves que beneficis; al mig, molts entenen que la tecnologia és un instrument més i que el canvi sempre és promogut per l'home, el qual, al seu torn, impulsa una tecnologia o una altra dependent de les transformacions que esperi aconseguir.

La globalització, com a teló de fons, és fonamentalment un fenomen econòmic caracteritzat per la lliure circulació de capitals entre països, el lliure comerç i la superació dels límits geogràfics per a les empreses transnacionals. És indispensable considerar, i en el llibre ho emfatitzem, que els canvis no són lineals ni molt menys inevitables. La tecnologia no determina, sinó que impulsa i permet transformacions, però aquestes responen a relacions d'intercanvi i confrontació entre interessos econòmics, valors i idees polítiques.

En aquest sentit, la relació entre tecnologia i societat és la d'una constant interinfluència i adaptació recíproca.

En l'àmbit de l'estat, observem una tensió creixent entre un estat-nació que continua essent la base de la legitimitat democràtica i el creixement d'institucions supranacionals, que es dona paral·lelament a la reconfiguració i l'increment del poder d'altres actors. El concepte *governança* ha estat concebut amb la idea d'explicitar la necessitat d'articulació i coordinació entre tots aquests actors. Observem també el nou rol dels governs introduint tecnologia als seus processos i promovent la seva expansió en àrees clau com la salut o l'educació. Així mateix, davant els creixents indicis de crisi de la democràcia representativa, les TIC han permès pensar en transformacions que amb més o menys radicalisme contribueixin a canviar els governs per a incrementar la transparència o obrir la presa de decisions a una major participació ciutadana.

En el recorregut per diversos àmbits de la societat de la informació, el volum mostra com, per exemple, la tecnologia ha permès la consolidació d'un nou model d'empresa, l'empresa xarxa, les característiques de la qual han estat potenciades per la interconnexió global i la digitalització de processos, cosa que ha permès a les empreses augmentar la seva productivitat i eficiència. La veritat és que les transformacions tècniques que s'han desenvolupat en els últims cinquanta anys i que han donat lloc a la xarxa i als avenços en comunicacions i transports no han disminuït la desigualtat, sinó que han aportat una causa més de diferència entre rics i pobres. També els modes de producció han sofert transformacions radicals. En un context de creixent globalització de mercats, deslocalització d'empreses i la seva articulació en xarxa, els treballadors han experimentat canvis en les seves relacions laborals.

En l'àmbit individual i social hem observat com la societat xarxa s'ha constituït com un model organitzatiu i una meta cultural: accés obert, lliure circulació d'informació, autogestió, coordinació basada en la diversitat i l'autonomia. És clar que aquest nou model cultural conviu amb altres models i en cert sentit hi està fortament subjugat —en particular pels valors del capitalisme. En la societat xarxa conviuen tant els efectes potencialment alliberadors de la tecnologia, com un creixent control sobre les persones, mentre que els valors associats als diners i la utilitat continuen essent

1. Compilades a www.internetworldstats.com,

dominants. Tot i així, cal destacar una convivència conflictiva entre forces de diferent signe que podrien derivar en transformacions més profundes, per exemple, si els moviments socials per la justícia global continuen creixent.

Les noves tecnologies no han provocat aquests canvis, però contribueixen a enfortir unes noves maneres d'actuar. Assenyalàvem més amunt que el desenvolupament de la tecnologia ha estat indefectiblement associat als poders econòmics; per tant, es veu més influenciat per aquests poders que per la ciutadania i, així, es tendeix a afavorir

les innovacions que són rendibles. És per aquest motiu que la intervenció de les institucions públiques hauria de ser determinant en la protecció de la innovació tecnològica com a eina contra l'exclusió social o, per exemple, com a instrument de divulgació cultural.

L'anàlisi d'una societat en contínua transformació no finalitza. En l'obra ens conformem a haver aconseguit abordar aspectes fonamentals del paradigma tecnològic aplicat als tres àmbits d'estudi assenyalats i també a mostrar vells i nous debats que ajudin a entendre què és la societat xarxa.

Cita recomanada

WELP, Yanina; ORTIZ DEL AMO, Marian (2013). «Ressenya del llibre *Sociedad Red. Estado, Economía y Sociedad en la era de la Información*». *IDP. Revista de Internet, Derecho y Política*. Número 16, pàg. 104-113. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa]
 <<http://idp.uoc.edu/ojs/index.php/idp/article/view/n16-welp-ortiz/n16-welp-ortiz-ca>>
 DOI: <http://10.7238/idp.v0i16.1847>

Els textos publicats en aquesta revista estan -si no s'indica el contrari- sota una llicència Reconeixement-Sense obres derivades 3.0 Espanya de Creative Commons. Pot copiar-los, distribuir-los i comunicar-los públicament sempre que citi el seu autor i la revista i la institució que els publica (*IDP. Revista d'Internet, Dret i Política*; UOC); no en faci obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/es/deed.es>.

Sobre les autores

Yanina Welp

yanina.welp@zda.uzh.ch

Directora Regional per a Amèrica Llatina al Centre for Research on Direct Democracy (C2D), Zentrum für Demokratie Aarau (ZDA) - Universitat de Zurich

Directora regional per a l'Amèrica Llatina al Centre for Research on Direct Democracy (C2D), Zentrum für Demokratie Aarau, investigadora associada a l'e-Democracy Center, de la Universitat de Zurich i coordinadora acadèmica del programa de doctorat The Dynamics of Transcultural Governance and Management in Latin America, Universitat de Sant Gallen. És doctora en Ciències Polítiques i Socials per la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i llicenciada en Ciència Política i en Ciències de la Comunicació Social, totes dues per la Universitat de Buenos Aires (UBA). Ha format part d'equips de recerca a l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3-UOC) (2004-2006), a la UPF (2001-2003) i a la UBA (1997-1999). Ha publicat extensament sobre democràcia participativa, democràcia electrònica, participació ciutadana i mecanismes de democràcia directa en revistes especialitzades de diferents països (llista de publicacions disponible a <http://yaninawelp.wordpress.com/publications>).

Marian Ortiz del Amo

e.marianortiz@gmail.com

Cap d'aplicacions i solucions de negoci en l'empresa multinacional Giesecke & Devrient

Cap d'aplicacions i solucions de negoci en l'empresa multinacional Giesecke & Devrient, on exerceix l'activitat en l'àmbit de l'optimització de processos organitzatius i el desenvolupament de sistemes d'informació. Dirigeix un equip dedicat a la implantació i el desenvolupament de sistemes d'informació d'àmbit internacional.

Llicenciada en Filosofia per la Universitat Autònoma de Madrid (UAM), més tard va completar aquests estudis amb els de doctorat de Societat de la Informació a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). És màster en Direcció de Sistemes d'Informació per la UOC. Des de l'any 2007 col·labora de consultora a la UOC en les assignatures Societat de la informació i Sistemes d'informació en l'organització.

Zentrum für Demokratie Aarau (ZDA)

Villa Blumenhalde

Küttigerstrasse 21

CH-5000 Aarau

